

Η αλόγιστη χρήση νερού και η καταναλωτική παραγωγή σκουπιδιών στην Ελλάδα: έλλειψη ευαισθητοποίησης ή αντανάκλαση της κοινωνικής κατάστασης του τόπου;

Ο ΡΟΪΔΗΣ το είχε επισημάνει εδώ και πολλές δεκαετίες, ότι η χειρότερη πληγή της Ελλάδας είναι οι Έλληνες. Φυσικά, οι κάτοικοι μιας χώρας συμπεριφέρονται ανάλογα με τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια έχουμε γίνει μάρτυρες της συστηματικής καταστροφής του περιβάλλοντος στην Ελλάδα από όλους ανεξαιρέτως τους Έλληνες και κυρίως από το κράτος, που αποτελεί τον χειρότερο ρυπαντή.

Το νερό στην Ελλάδα είναι άφθονο. Εάν αληθεύουν ορισμένα στοιχεία για το υδάτινο δυναμικό στη χώρα μας, υπήρχε αρκετό νερό τόσο για τις αγροτικές εργασίες όσο και για το περιορισμένο βιομηχανικό δυναμικό της χώρας. Η αστική κατανάλωση αυξήθηκε κατακόρυφα τα τελευταία χρόνια, αλλά κυρίως αυξήθηκε η κατασπατάληση του πολύτιμου αυτού αγαθού με τη χαμηλή τιμή διάθεσης και με τις χιλιάδες διαρροές του δικτύου.

Η τιμολογιακή πολιτική των τελευταίων χρόνων για το νερό ήταν καταστρεπτική. Ενώ υπήρχαν όλες οι ενδείξεις πως έρχονται χρόνια ανομβρίας και τα αποθέματα μπορούν εύκολα να εξαντληθούν με τις υψηλές θερμοκρασίες, οι νεοέλληνες ξόδευσαν αλόγιστα το νερό για το πλύσιμο των πεζοδρομίων και των αυτοκινήτων.

Με τη χαμηλή τιμή του νερού δεν έγινε δυνατή η συγκέντρωση πόρων για σοβαρές επενδύσεις τόσο στο δίκτυο (ανανέωση σωλήνων), όσο και στη βελτίωση του καθαρισμού των αστικών λυμάτων. Ιδιαίτερα σημαντικό θα ήταν ένα πρόγραμμα για την ανακύκλωση του νερού που θα καθαρίζεται στην Ψυττάλεια, αλλά και σε άλλες περιοχές της χώρας.

Το πρόγραμμα αντιμετώπισης της λειψυδρίας που απειλεί πολλές περιοχές της χώρας άμεσα, αλλά και στο μέλλον, θα περιλάμβανε φυσικά την *εξεύρεση νέων υδάτινων πόρων*, την *εξοικονόμηση νερού* με περιορισμό της χρήσης και των απωλειών από το σύστημα, και τέλος την *ανακύκλωση νερού* μετά από καθαρισμό ανάλογα με τη χρήση του.

Η εξεύρεση νέων υδάτινων πόρων στην Ελλάδα έχει γίνει μέσα από ένα χαώδες σύστημα, όπου ο καθένας κάνει γεωτρήσεις χωρίς να υπάρχουν περιορισμοί. Έτσι η Πάτρα, για παράδειγμα, δεν έχει πλέον πόσιμο νερό. Οι κυβερνητικές υπηρεσίες αντλούν νερό από ποτάμια ή ονειρεύονται εκτροπές ποταμών, που κι αυτοί σιγά σιγά στερεύουν. Όχι μόνο χρειάζεται προγραμματισμός και αυστηρές ποινές για τους παραβάτες, αλλά και περιορισμένη εκμετάλλευση των υδάτινων πόρων, δηλαδή ενός φυσικού αγαθού που μέχρι τώρα κατασπαταλήθηκε χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι προοπτικές λειψυδρίας.

Ο περιορισμός της χρήσης του νερού είναι πλέον αναπόφευκτος για την Ελλάδα. Ένας τρόπος είναι η κατακόρυφη αύξηση της τιμής του νερού για αστική χρήση και συγχρόνως η διακοπή της υδροδότησης για ορισμένες ώρες της ημέρας, ιδιαίτερα τα Σαββατοκύριακα. Μόνο έτσι θα γίνει συνειδητό το κόστος του νερού. Συγχρόνως, πρέπει ν' αρχίσει εκστρατεία πληροφόρησης των αγροτών για την εξοικονόμηση νερού κατά την άρδευση, και μερική χρέωση για τις ποσότητες νερού που χρησιμοποιούνται σε γεωτρήσεις. Τέλος, ορισμένες καλλιέργειες που απαιτούν πολύ νερό πρέπει να πε-

ριοριστούν. Όλα αυτά φαίνονται πολύ αυστηρά, αλλά προκειμένου να γίνουν λιτανείες στις επαρχιακές πόλεις για να βρέξει, καλύτερα να γίνεται οικονομία στην κατανάλωση και ορθολογική χρήση του υπάρχοντος υδάτινου δυναμικού.

Το σύστημα υδροδότησης της ΕΥΔΑΠ είναι, σύμφωνα με καταγγελίες των υπαλλήλων, χαλασμένο σε πολλές περιοχές. Εάν η υπηρεσία αυτή θέλει να εργαστεί δημιουργικά για τον τόπο, που της ανέθεσε τη διανομή του πολύτιμου αυτού αγαθού εν ανεπαρκεία, πρέπει να ανασκουμπωθούν από τα γραφεία τους, όπου έχουν αποκοιμηθεί όλοι τους, για τη βελτίωση του δικτύου και τον περιορισμό των διαρροών.

Η ανακύκλωση του νερού που έχει χρησιμοποιηθεί είναι ένα ακόμη ενδιαφέρον σύστημα για τον περιορισμό της χρήσης του. Σήμερα υπάρχουν πολλά συστήματα ανακύκλωσης για το νερό των αστικών περιοχών, τα βιομηχανικά απόβλητα που περιέχουν τοξικές ουσίες, ακόμη και για τα αγροτικά που μπορούν να περιέχουν υπολείμματα φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων κ.λπ. Υπάρχουν αρκετές ιδέες από επιστήμονες, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει καμία αξιόλογη προσπάθεια για ανακύκλωση του χρησιμοποιημένου νερού. Όμως τώρα οι συνθήκες λειψυδρίας δεν αφήνουν περιθώρια για αναβολές. Ήδη η γειτονική μας Ιταλία περνάει παρόμοια κρίση και αναπόφευκτα θα ακολουθήσει ανάλογες λύσεις

Σκουπίδια, σκουπίδια... σκουπίδια

Την ίδια εποχή που ένα πολύτιμο πλουτο-παραγωγικό αγαθό ξοδεύεται αλόγιστα, η κοινωνία μας παράγει τόνους άχρηστων σκουπιδιών, που δεν ξέρουμε τι θα τα κά-νουμε.

Οι πόλεις στην Ελλάδα είναι γεμάτες σκουπίδια, τόσο στους δρόμους όσο και στα πεζοδρόμια, όπου μαζεύονται για τη συλλογή τους. Η Αθήνα ήδη έχει σημαντικό πρόβλημα εξεύρεσης χωματερής, μια και η χωματερή του Σχιστού είναι πλέον κορεσμένη. Αλλά και άλλες μεγάλες πό-λεις της Ελλάδας παρουσιάζουν οξύτατα προβλήματα διάθεσης των σκουπιδιών.

Στο πρόβλημα των τοξικών αποβλήτων των βιομηχανιών η Ελλάδα έχει αναβάλει επί χρόνια την εγκατάσταση και λειτουργία τουλάχιστον δύο ειδικών χωματερών, που θα διαχειρίζονταν τα απόβλητα βιο-μηχανικών εγκαταστάσεων. Έτσι όλα αυ-τά τα τοξικά απόβλητα καταλήγουν ν' ανα-μιγνύονται με τα αστικά σκουπίδια ή να πετιούνται εδώ κι εκεί (ή να θάβονται κρυ-φά σε λατομεία όπως το κλοφέν). Τα από-βλητα επιμεταλλωτηρίων και βυρσοδε-ψειών δεν γίνονται δεκτά από χρόνια στις εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού της Μεταμόρφωσης, και φυσικά πετιούν-ται στην αποχέτευση. Ποτάμια, λίμνες και θάλασσες, ιδιαίτερα κόλποι θαλασσών με πολλές βιομηχανικές εγκαταστάσεις, πα-ρουσιάζουν υψηλές συγκεντρώσεις τοξι-κών βαρέων μετάλλων.

Ένας άλλος τομέας που παράγει πολλά σκουπίδια και τοξικά απόβλητα είναι ο γεωργικός τομέας (γεωργία και κτηνοτρο-φία) και οι γεωργικές βιομηχανίες. Οι κτη-νοτροφικές μονάδες παράγουν τόνους το-ξικών αποβλήτων, ενώ τα φυτοφάρμακα και τα υπερβολικά λιπάσματα που χρησι-μοποιούν οι αγρότες μας πλένονται στα ποτάμια, τις λίμνες, τις θάλασσες και στο έδαφος, ρυπαίνοντας τα υπόγεια ύδατα. Οι γεωργικές βιομηχανίες επίσης παρά-

γουν λύματα που έχουν υψηλή τοξικότητα και υπολείμματα με μικροοργανισμούς.

Για όλα αυτά όμως τι γίνεται; Υπάρχουν σχέδια διαχείρισης όλων αυτών των σκου-πιδιών που έχουν κατακλύσει τα πεζο-δρόμια και τους δρόμους; Καμιά φορά στο παρελθόν, αλλά τώρα όλο και πιο συχνά όταν βλέπω τους νεοέλληνες να έχουν α-νοιχτό το λάστιχο και να πλένουν το αυτο-κίνητό τους με πλημμυρισμένα τα πεζο-δρόμια και τους γύρω δρόμους ενώ συγ-χρόνως τα σκουπίδια χύνονται από τους κάδους άτακτα στο πεζοδρόμιο, απελπίζο-μαι. Από τη μια μεριά, η αλόγιστη χρήση ε-νός αγαθού που δεν γνωρίζουμε την αξία

του, και από την άλλη, η παραγωγή σκου-πιδιών από την καταναλωτική μας μανία, που ρυπαίνουν και μολύνουν το φυσικό περιβάλλον.

Οι λύσεις, δυστυχώς, των προβλημάτων αυτών θα είναι επίπονες, ακριβές και με μακροχρόνιες επιπτώσεις στον τρόπο ζω-ής μας, αλλά ίσως μας κάνουν πιο ευαί-σθητους στην καταστροφή του περιβάλ-λοντος που καθένας από μας τόσο συνέ-βαλε στο παρελθόν.

A.B.

21/3/90

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ Επισημάνσεις για το σχεδιασμό παροχής υπηρεσιών στους χρήστες ουσιών εξάρτησης

ΤΟ ΘΕΜΑ των ουσιών εξάρτησης στην Ελλάδα έχει αντιμετωπιστεί όχι μόνο επιφανειακά, αλλά και με έλλειψη σοβα-ρότητας, επιστημονικής υποδομής (τόσο από κλινικής όσο και από ερευνητικής α-πόψεως) και συγκεκριμένου σχεδιασμού για την αντιμετώπιση ενός κοινωνικού φαινομένου.

Η υπόθεση των ναρκωτικών έχει πάρει διαστάσεις κυρίως «συναίσθηματικές» γιατί η χρήση τους συνδέεται με άπειρα προβλήματα ιατρικού, ψυχολογικού, κοι-νωνικού και οικιακού περιεχομένου και, βέβαια, σε ορισμένες περιπτώσεις με το θάνατο του χρήστη. Επίσης, τα ναρκω-τικά έχουν γίνει αντικείμενο εκμετάλλευ-σης τόσο από τα μέσα μαζικής ενημέρω-σης, όσο και από τα πολιτικά κόμματα, ι-διαίτερα σε περιόδους προεκλογικής εκ-στρατείας. (Απ' ό,τι γνωρίζω, κανένα κόμ-μα δεν έχει εξηγήσει πώς ακριβώς θα αντιμετωπίσει το πρόβλημα κυρίως από τη σκοπιά της επιστημονικής έρευνας και της θεραπευτικής παρέμβασης.) Στην παραπάνω εικόνα θα πρέπει να προστε-θεί και ο αδικαιολόγητος υπερενθουσια-σμός που εκδηλώνεται κάθε φορά που εμφανίζεται μια καινούργια προσπάθεια (κυρίως στο σχήμα κάποιας θεραπευτι-κής κοινότητας) όταν υπάρχουν ελάχιστα στοιχεία/επιχειρήματα τα οποία να δι-καιολογούν τόσο το θεωρητικό μοντέλο

όσο και την εφαρμοσμένη θεραπευτική παρέμβαση που οι θεραπευτικές κοινό-τητες παρέχουν. Με βάση τα παραπάνω, τα οποία λόγω έλλειψης χώρου δεν μπο-ρώ να τα σχολιάσω αναλυτικότερα, θεω-ρώ ότι ο αγώνας κατά των ναρκωτικών θα παραμείνει αναποτελεσματικός, τα προ-βλήματα και ο θάνατος των χρηστών θα τροφοδοτούν τα «σαλόνια» των εφημε-ρίδων και τους προεκλογικούς λόγους των πολιτικών, θα αυξάνουν την άγνοια, το φόβο και την αγωνία του πολίτη και, τέλος, δεν θα προβληματίσουν τους υ-πεύθυνους για το σχεδιασμό υπηρεσιών στους χρήστες.

Σ' αυτό το άρθρο στοχεύω να επισημά-νω ορισμένα στοιχεία που αφορούν τα ναρκωτικά και τα οποία τα θεωρώ απα-ραίτητα στο σχεδιασμό προτάσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Τα στοιχεία αυτά θα παρατεθούν συνοπτικά στις παρακάτω ενότητες:

1. Ουσίες εξάρτησης
2. Χρήστης
3. Θεραπευτική παρέμβαση
4. Αξιολόγηση προτάσεων